

This is the **published version** of the bachelor thesis:

Lladó Gómez, Cristina; Gimeno Abad, Ricard, dir. Les músiques del Carnaval de Sallent : Proposta didàctica. Bellaterra: Universitat Autònoma de Barcelona, 2024. (Grau en Educació Primària)

This version is available at <https://ddd.uab.cat/record/301236>

under the terms of the license

Les músiques del Carnaval de Sallent: Proposta didàctica

Autora: Cristina Lladó Gómez

Tutor: Ricard Gimeno Abad

Treball Final de Grau

Facultat de Ciències de l'Educació, Grau d'Educació Primària

Universitat Autònoma de Barcelona

3 de juny del 2024

AGRAÏMENTS

A Roger Andorrà, autor de moltes de les peces que es mencionaran en el document, per tal de facilitar-me l'accés i compartir-me les partitures. Altrament, per mostrar-me el seu interès cap a la música tradicional i el folklore català i inspirar-me i donar-me consells.

FULL DE PRESENTACIÓ

Resum: En el present treball es mostra un recull de gèneres musicals inclosos en la música tradicional. Aquests construeixen les peces de l'àlbum "Les músiques del Carnaval de Sallent". Amb aquest de referència, s'ha fet una proposta d'activitat per a cada una d'elles. Les propostes estan adherides a l'Educació Primària i es plantegen dues per nivell. Aquests dos ingredients, tant teòrics com pràctics, volen animar a mestres de música a incloure, en la seva programació, músiques folklòriques de diversos municipis del territori.

Paraules clau: Carnaval, cultura, llenguatge musical, música tradicional, proposta, Sallent.

Resumen: En el presente trabajo se muestra una recopilación de géneros musicales incluidos en la música tradicional. Estos constituyen las piezas del álbum "*Les músiques del Carnaval de Sallent*". Con este de referencia, se ha hecho una propuesta de actividad para cada una de ellas. Las propuestas están adheridas a la Educación Primaria y se plantean dos por nivel. Estos dos ingredientes, tan teóricos como prácticos, quieren animar a maestros de música a incluir, en su programación, músicas folklóricas de diversos municipios del territorio.

Palabras Clave: Carnaval, cultura, lenguaje musical, música tradicional, propuesta, Sallent.

Abstract: This assignment presents a compilation of musical genres included in traditional music. These genres are used to create the pieces in the album "*Les músiques del Carnaval de Sallent*" (The Music of Sallent Carnival). Based on this reference, an activity proposal has been made for each of the pieces. The various proposals are designed for Elementary Education, with two activities for each level. Both theoretical and practical

elements are included, aiming to assist music teachers and incorporating folk music from different towns in their curriculum.

Keywords: Carnival, culture, basic music theory, traditional music, proposal, Sallent.

ÍNDEX DE CONTINGUTS

1. PLANTEIG INICIAL	6
2. OBJECTIUS	7
3. CONTEXTUALITZACIÓ	7
4. FONAMENTACIÓ TEÒRICA DEL TFG	9
4.1 LA COMARCA DEL BAGES	9
4.2 LA VILA DE SALLENT	10
4.3 LA MÚSICA TRADICIONAL CATALANA	11
4.4 LES MÚSIQUES DE SALLENT	14
4.4.1 Les músiques del Carnaval	14
4.4.2 Les Enramades	20
4.4.3 La Festa Major	21
5. PRESENTACIÓ DELS RESULTATS: LA PROPOSTA DIDÀCTICA	23
5.1 ORIGEN I PLANTEJAMENT	23
5.2 ELEMENTS DE LLENGUATGE MUSICAL QUE ES TREBALLEN	23
6. DISCUSSIÓ DELS RESULTATS	27
7. CONCLUSIONS	29
8. BIBLIOGRAFIA	32
9. ANNEXES	35
9.1 ENLLAÇ A LES PARTITURES	35
9.2 FITXES D'ACTIVITATS DE LES PROPOSTES	35
9.2.1 Proposta 1: Maquinant	35
9.2.2 Proposta 2: Tot a punt	36
9.2.3 Proposta 3: Ball de bruixes	37
9.2.4 Proposta 4: El gegant boig	38
9.2.5 Proposta 5: Ball de naps i cols	39
9.2.6 Proposta 6: El pobre carnestoltes	40

9.2.7 Proposta 7: Ball del Maqui	42
9.2.8 Proposta 8: Ball de dimonis	43
9.2.9 Proposta 9: Ball de nans	44
9.2.10 Proposta 10: Foc a la plaça	45
9.2.11 Proposta 11: Ball de bruixes	46
9.2.12 Proposta 12: Embruixant	47
9.3 CERTIFICAT: Curs d'eines i recursos que t'ofereixen les biblioteques per fer el teu treball acadèmic [MO61817]	49

1. PLANTEIG INICIAL

Com a estudiant de 4t curs del grau d'educació primària, s'apropa el final dels estudis d'aquest. Així doncs, pensar en el final del grau és sinònim a pensar en el treball final d'estudis. Sota la temàtica de "La música com a eina de coneixement" i després de donar-li moltes voltes, proposo el següent:

Una proposta didàctica per treballar un àlbum, en concret un anomenat *Les músiques del Carnaval de Sallent*, el qual es pot accedir mitjançant l'Spotify ([enllaç](#)). Per tal de dur-ho a la pràctica, analitzar cada audició i faria una proposta, peça per peça, per treballar els sabers que mana el currículum d'educació primària. Ara bé, no sé si centrar-ho tot en un sol cicle o bé fer una proposta en general i mencionar cada una de les peces/propostes per quin cicle l'he orientat. Les propostes aniran des de la pràctica instrumental a la dansa, passant també per la cançó (entre altres).

El motiu pel qual he decidit centrar-me en aquest àlbum és divers. D'una banda, les músiques del Carnaval de Sallent són les músiques del meu poble i, com a sallentina que soc, em genera molta motivació poder apropar aquestes peces a altres localitats. En aquest sentit, penso que una proposta didàctica, la qual es pugui a adaptar a qualsevol centre d'educació primària, és una molt bona opció.

D'altra banda, el motiu pel qual totes aquestes peces estan enregistrades en un àlbum va sorgir de la necessitat de voler recollir-les en un escenari, per tal que els sallentins i sallentines poguessin gaudir-les en un ambient tranquil. Normalment, aquestes cançons sonen amb la disbauxa dels cants i petards que hi ha durant les festes del carnaval. Així doncs, el febrer del 2020 ens va estrenar aquest concert únic en la història de la vila, en el qual van participar músics de diverses generacions i inclús alguns dels autors de les peces que hi sonaven. El concert va ser enregistrat i són els àudios, en directe, els que formen l'àlbum.

Seguidament i, com a músic que soc, em conec totes les peces i crec que són molt riques pel que fa a la varietat. Hi ha peces amb un ritme ternari, d'altres amb ritme binari, peces que són cançons, corrandes i d'altres que són danses. Ara, com a docent en formació

musical i no com a música, em ve de gust poder idear aquesta proposta i recollir tots els coneixements que he anat assolint durant la meva formació en el grau.

Finalment, també vull que en la proposta s'inclogui el motiu de cada peça. N'hi ha que són balls, un vals jota, corrandà, passacarrers... Així com el perquè es va crear i com ha anat evolucionant al llarg dels anys. En aquest sentit, hauré de fer recerca en arxius antics, perquè mai ningú a la vila ha creat una proposta similar.

2. OBJECTIUS

L'objectiu principal que es presenta amb aquest Treball de Final d'Estudis és: elaborar una proposta didàctica a partir de l'àlbum: *Les músiques del Carnaval de Sallent*. Per tal d'assolir-lo es presenten un seguit d'objectius secundaris:

1. Fomentar la música tradicional com a eina d'aprenentatge de continguts musicals a l'Educació Primària.
2. Descobrir els estils de música tradicional a través del patrimoni propi de la vila de Sallent.
3. Treballar els diferents contextos musicals a través de les peces de l'àlbum, mitjançant diverses activitats.

3. CONTEXTUALITZACIÓ

La proposta que es planteja amb aquest treball no està centrada per cap escola en concret, ja que vol apropar les músiques de Sallent a diverses localitats, donant veu i divulgant-les arreu del territori, principalment català.

Seguint amb la idea de donar a conèixer les peces del Carnaval de Sallent, plantejo una proposta per a treballar-la als diversos cicles de l'Educació Primària. Per informar a quina edat es planteja cada proposta, a la fitxa d'activitat de cada una de les peces, apareixerà una casella mencionant-ho. També hi haurà un segon aspecte que farà referència a altres

nivells on es pugui executar l'activitat, amb petits canvis o bé fer-la idèntica, si el grup-classe ho permet.

A més a més, aquesta proposta es basarà en els diversos contextos d'aprenentatge musical, és a dir: veu i cançó, pràctica instrumental, dansa i moviment i, finalment, creació. Ara bé, cal tenir en compte dos aspectes. D'una banda, per una qüestió de nombre de peces i complexitat d'aquestes, no es treballaran tots els contextos a cada nivell, sinó que es farà per cicle. D'altra banda, cal fer referència que l'àlbum està compost per 12 peces i, la darrera d'aquestes, el "Carnaval, carnaval" no serà treballada. No és originària de la vila, sinó que aquesta l'ha acollit i, malgrat que sigui molt popular entre els habitants i soni constantment als carrers durant les festes, no es treballarà, perquè ens volem centrar, exclusivament en les folklòriques.

L'origen d'aquesta proposta parteix de la necessitat de potenciar les peces populars. En aquest cas, ens centrem en una vila en contret, Sallent, però amb aquesta es vol reivindicar la seva riquesa, no només en l'àmbit social sinó que en el seu ús pedagògic. Com bé és conegut, les escoltes són un punt social molt rellevant per als ciutadans més petits i, des d'aquesta, se'ls ha de promoure la descoberta de diversos estils i gèneres musicals, més enllà dels que puguin escoltar a casa. Les peces populars de cada poble, vila o ciutat són peces conegudes entre els seus habitants i, si més no, properes.

Amb aquesta premissa, la proposta no estarà únicament centrada en l'educació artística i musical, sinó que també ho farà amb el coneixement del medi social de manera indirecta. A part de donar a conèixer diverses peces folklòriques, també es vol apropar als infants estils poc coneguts com, per exemple, la corrandà i el ball pla. Per fer-ho, es farà referència a l'origen de les peces, el seu compositor i el motiu de la seva creació fent memòria històrica de la vila.

4. FONAMENTACIÓ TEÒRICA DEL TFG

El marc teòric d'aquest treball se centra en dues parts. D'una banda, em basaré en el context de la vila d'origen de les peces de l'àlbum, Sallent. En aquest sentit, es recopila l'origen de la població, així com el de la comarca i el seu desenvolupament socioeconòmic.

D'altra banda, farem incís a la música tradicional i els estils de música que trobem dins d'aquest gènere. Ara bé, no ens centrarem en tots, ja que engloba un ventall molt gran, sinó que ho farem sobre aquells estils que componen les peces del Carnaval de Sallent. És a dir, em centraré a fer una anàlisi de les característiques dels diversos estils, per tal d'entendre la finalitat de cada una de les peces. En darrer lloc, farem un recull de les principals músiques de la vila, tot explicant el seu origen. En aquest recull, es mostren les tres festes més populars de la població. Amb tota aquesta informació, crearé una proposta didàctica per implementar a qualsevol centre ordinari d'educació primària.

4.1 LA COMARCA DEL BAGES

Delimitada pels Prepirineus i la serralada Prelitoral trobem la Depressió Central Catalana. Geològicament, en aquest punt, trobem la comarca del Bages, just al centre del territori català. A la zona, són de gran importància dos rius: el Cardener i el Llobregat. Les aigües dels rius i rieres que n'aflueixen varen ser claus pel desenvolupament de la indústria i les vinyes. Aquest fet va ser clau per al creixement del territori.

El segle XVIII va ser un dels grans segles. La demanda del vi va augmentar amb escreix. En conseqüència, es van crear els contractes de "rabassa morta"¹ i, amb aquests, l'ofici del pagès rabassaire. Aquest va fer que moltes famílies anessin cap a terres bagenques en la cerca de l'ofici. La població dels pobles i les viles va augmentar, causant també el creixement urbà dels municipis, així com l'augment del comerç (botigues, mercats...). Aquests contractes eren típics de l'est de la comarca. A l'oest, no feien ús d'aquests

¹ Contracte que consisteix en l'establiment, per part de l'amo del mas, d'una peça de terra a un petit pagès. Aquesta l'havia de preparar per plantar-hi la vinya. Quan la vinya era adulta, el petit pagès pagava (normalment) un quart de la collita a l'amo i podia seguir conreant-la fins que els ceps visquessin.

contractes i els que trobàvem són els coneguts com a “quarteria”². Aquests eren de més curt termini, fet que va comportar que la població de la zona es densifiqués. No es definien pobles, sinó que es trobaven cases escampades pel camp.

L'ofici del pagès era vinculat al sexe masculí. Altrament, a la comarca, durant aquest segle es va iniciar una altra gran indústria, la filatura. Vinculada al sexe femení, es dedicava a la filatura de llana pels tallers de pobles de l'est com Navarcles, Balsareny i Sallent. En paral·lel, a Manresa, va començar a expandir-se la indústria sedera (de la seda), acostant l'acumulació de capital financer a algunes famílies de la capital.

Durant el segle XIX, la industrialització va apropar dos elements clau per al desenvolupament de la indústria tèxtil: nova maquinària i l'oportunitat del comerç amb el cotó. Alimentades per l'energia hidràulica dels rius, les fàbriques es varen farcir de màquines de filar i telers mecànics que donaven un alt rendiment. Principalment, eren les dones les que s'encarregaven de la feina tèxtil, abandonant la tasca autònoma a la llar per traslladar-se a la fàbrica i tenir un contracte, juntament amb una jornada laboral definida. Els homes seguien amb les feines de camp, però molts d'ells van optar pel sector tèxtil, vetllant pel funcionament i revisió de la maquinària. En conseqüència, es van definir pobles que fins aleshores no existien. Ara bé, la població se centrava, principalment, en pobles vora el riu.

4.2 LA VILA DE SALLENT

Aquest treball se centra en una proposta didàctica per treballar les peces d'una població bagenca, Sallent. Situada al nord-oest de la comarca, les excavacions iniciades l'any 1966 van indicar que des del segle V aC ja hi havia població en el territori. És el cas dels ibers, una població preromànica que va establir un poblat d'uns 5.000 m² dalt del turó que rep el nom de “El Cogulló”. L'alçada del turó, a 476 m i l'aproximació amb el riu Llobregat van ser claus per l'establiment de la població.

Com indica Sebastián Sebastián (2018), l'aigua va esdevenir un fet clau per al desenvolupament de la població i l'economia sallentina. Permetia conrear en els seus camps, desenvolupant així el sector primari. Més endavant, en plena revolució industrial, la

² Contracte que consisteix en la cessió d'un territori per plantar vinya, de la qual es pagaria un quart dels beneficis.

hidràulica va ser la principal energia que, durant el segle XVIII i XIX, donava motor a les fàbriques de la vila, situades vora el riu.

En l'actualitat, Sallent és una vila de 6.828 habitants i un saldo migratori total de 141 habitants. En els darrers anys hi ha hagut un elevat nombre de migracions internes en comparació en els darrers anys. Pel que fa a les migracions externes, han estat estables en els darrers anys, ara bé, en els darrers anys el nombre ha disminuït (Idescat, 2021). La major part dels treballadors que treballen al municipi ho fan en el sector de la indústria i en el dels serveis.

4.3 LA MÚSICA TRADICIONAL CATALANA

Ayats (2004) fa referència al fet que en els darrers vint anys, en el territori català, s'ha desenvolupat una rellevant importància en la música tradicional. En finalitzar la dictadura, en l'últim quart del segle XX, en diverses agrupacions juvenils es va veure la importància de reivindicar la vida al carrer i en la popularització de festes i activitats. A finals de segle, aquests grups han augmentat amb escreix. Identificats en un inici com a agrupacions folklòriques, van rebre el nom de manera progressiva com agrupacions tradicionals.

Bargalló, J. C., Herms, R. V. (1993) van dir envers la Fonoteca de la Música Tradicional Catalana que la seva missió és “d'una banda, preservar la memòria de gèneres musicals perduts o amenaçats en la seva existència per les ràpides transformacions de les mentalitats i de l'entorn, i de l'altra, recollir l'oralitat en el moment present amb les seves maneres d'expressió, comportaments musicals i paisatges sonors” (p. 83).

“La nostra és una terra que sobreviu de segle en segle gràcies a successives i sobtades florides de l'assortiment d'espòrules *esparcides*, en bona part en situacions festives, per conreadors —i els qui en gaudeixen l'usdefruit— d'accions musicals, de dansa i artístiques en general” (Casellas, 2013). Amb aquesta afirmació, Marcel Casellas esmentà el concepte presa de terra, el qual es pot definir com aquelles característiques que situen una festa en un context sociocultural català. També anomena que, en els darrers anys, s'ha posat sobre la taula el debat sobre la tradició i, si aquesta s'ha de modernitzar. Casellas té una posició clara i diu que la tradició no s'ha de modernitzar, sinó que s'ha de cuidar.

En aquest sentit, l'any 2013 va redactar l'anomenat “manifest esporogen”. Dins d'aquest, menciona una sèrie de gèneres musicals que els anomena “gèneres esporògens”. Aquests són: el ball pla, el contrapàs la jota la rumba i la sardana. Ara bé, Caselles menciona que el repertori esporogen és essencial per al reforçament de la presa de la terra, però hi ha altres gèneres com per exemple, el pals doble, que també vetllen per aquesta.

Tot seguit, es mostra la definició de diversos gèneres de música tradicional que trobem en peces del territori català i, per tant, en les músiques de Sallent. Dins d'aquest cançoner, apareix un gènere esporògen, el ball pla. Serà aquest pel que començarem.

4.3.1 Ball pla

El ball pla és una dansa que, tradicionalment, es ballava per parelles i és originària de les danses senyorials del segle XVIII. Està composta per dues parts. D'una banda, una part inicial més lligada, on el moviment de la dansa no és acompanyat de salts. D'altra banda, una segona part més ràpida que es balla a ritme de “rebatut”, “galop” o “corranda”(Cortés Elía, M.A. i Escútia Fors, E, 2019).

4.3.2 Marxa

L'enciclopèdia de la música catalana defineix l'estil com “música destinada originàriament a acompanyar el pas de grups de persones (desfilades militars, processons, seguicis, etc.), basada en patrons rítmics senzills, marcats i reiteratius” i afegeix que es va adaptar amb una gran diversitat de situacions, que va desenvolupar en diverses variacions.

Altrament, Martínez, O. (2017) esmenta en el seu blog:

La marxa és una obra musical definida pel seu caràcter, la qual es basa en el moviment i en el ritme. Tradicionalment, la marxa és una peça usada en escenes on es camina, acompanyant el pas dels dansaires. La mètrica que trobem en aquestes peces és binària, tot i que en menor nombre podem trobar marxes amb una mètrica quaternària. Aquesta pulsació regula el pas del grup de persones que desfilen. A més a més, divideix en

sis les diverses tipologies de marxa. Aquestes són: marxa fúnebre, marxa militar, marxa processional, marxa nupcial, marxa redoblada i marxa circense.

4.3.3 Pasdoble

Sánchez (2023) denomina aquest gènere com el que, probablement, té més difusió internacional. El pasdoble té el seu origen en la música militar i era utilitzat per acompanyar l'anomenat "pas lleuger", d'aquí l'origen del nom del gènere. Atès el seu caràcter de marxa, acompanyat moltes vegades per música de banda, la seva mètrica és binària. A mitjans del segle XIX, però, el gènere va anar més enllà de l'àmbit militar i el vam poder veure en *zarzuelas*³. És habitual, en els pasdobles, trobar el ritme continuat de corxera i dues semicorxeres, permetent així el seu caràcter lleuger i ràpid.

4.3.4 Vals i el vals jota

L'any 2011 la fonoteca de música tradicional catalana, en suport de la Generalitat de Catalunya va publicar un llibre: *El Bages: Cançons, tonades i balls populars*. Dins d'aquest, es fan menció a aquests dos gèneres. El vals, dansa del romanticisme amb origen als salons de ball dels nobles vienesos, presenta un ritme majestuós basat en la mètrica ternària. Va ser la primera dansa que per ballar-la l'home s'agafava físicament a la dona. La popularitat va fer que es convertís en la dansa de parelles per excel·lència (González Martínez, 2014). Durant el segle XIX, gràcies al capital de la família Strauss, el gènere es va expandir pel continent europeu, desenvolupant així diverses variants. (p. 87).

Una d'aquestes variants és el vals jota, popularitzat al territori català. Es desconeix l'arrel d'aquest gènere, però es vincula el seu origen amb els balls de gitanes del maresme i el Vallès. Sanz (s.d) esmenta que: És a partir de 1850 que s'introdueixen en l'espectacle altres danses com la contradansa, la jota, el vals o la catxutxa. Per tant, se situa l'origen del vals jota a finals del segle XIX i inicis del segle XX.

³ Gènere teatral, amb parts parlades i parts cantades, que mostrava, des de la ironia i la burla, fets quotidians de la vida espanyola.

La variant del vals jota consisteix en un ball per parelles que acompanya als balladors a moure's per l'espai. A diferència del vals, tenia un caràcter més lleuger i no requeria un aprenentatge previ ni de classes de ball per a poder-lo ballar.

4.4 LES MÚSIQUES DE SALLENT

Sallent és un poble molt ric folklòricament. De les seves terres han sorgit grans compositors i divulgadors de les seves músiques. Aquests, han ajudat a arranjar i compondre les peces que actualment podem sentir en totes les festivitats del poble.

Un dels músics sallentins més coneguts és en Jordi Fàbregas i Canandell. Nascut l'any 1951 a la vila de Sallent, va ser un gran divulgador de la música tradicional. Així mateix, feresor de les músiques del poble que el va veure créixer per tot el territori català. L'any 1987 va crear el festival Tradicionàrius, un festival d'àmbit cultural on s'interpretaven cançons típiques d'arreu el territori. Agafant l'èxit d'aquest, a la Vila de Gràcia, l'any 1993 va crear el Centre Artesà Tradicionàrius (CAT). Un espai dedicat a la música, especialment la música tradicional on es porten a terme moltes activitats d'àmbit cultural: concerts, tallers, classes... Va estar molt actiu fins als seus últims mesos de vida. L'any abans de morir, amb motiu de la Covid-19 i per animar als habitants de la vila, va recuperar i arranjar la cançó "Som de Sallent". Juntament amb músics sallentins, van enregistrar un àudio i crear-ne un videoclip.

A més, gràcies a l'ajut de músics sellentins han permès enregistrar algunes d'aquestes peces enregistrar. Ara bé, quan parlem de festivitats a quines estem fent referència?

4.4.1 Les músiques del Carnaval

Seguint el calendari, la primera festivitat que trobem és el Carnaval⁴. Malgrat que hi ha documents que evidencien que a inicis del segle XX ja es realitzava la festa l'origen oficial del Carnaval de Sallent és l'any 1977. Convertint-se en un dels primers carnavals del territori català represos després de la dictadura franquista.

⁴ **Carnaval:** Període de divertiments públics i de disfresses que precedeix la Quaresma; especialment, els tres dies anteriors immediatament al Dimecres de Cendra; cast. *carnaval* (DCVB). Sinònim de Carnestoltes.

El Carnaval s'inicia l'anomenat Dijous Llarder o Dijous Gras i finalitza el Dimecres de Cendra. Les seves dates són definides a través del calendari lunar. S'han de comptar set setmanes des de la primera lluna plena del solstici d'hivern. Durant aquesta setmana, la vila s'omple de cultura, música i *xerinola*. Les comparses i les xarangues omplen els carrers a través de peces que s'han anat component al llarg de la seva història. Ara bé, quines són les seves músiques?

Tot a punt

Composta per Joan Zabala i arrangada per Martí Riera l'origen d'aquest pas doble és l'any 2013. Va ser creada amb una finalitat: donar el tret de sortida a les cercaviles que apareixia el gegant Maqui⁵. La peça, però, només va ser tocada l'any de la seva estrena i va quedar en l'oblit fins a l'any 2020. Amb motiu del concert *Les músiques del Carnaval de Sallent* es va recuperar com a peça d'obertura. Actualment, la cançó ha quedat establerta entre el repertori sallentí, essent la peça que dona el tret de sortida a la mostra de cultura popular (realitzada el diumenge de Carnaval).

El pobre carnestoltes

Ferran Sánchez, historiador, situa l'origen de la peça a principis del segle XX. A través de la transmissió oral aquesta cançó tradicional sallentina ha arribat a l'actualitat. Sebastià Badia va ser l'encarregat de recuperar la cançó, la qual es coneix que era cantada pels *coros* de la vila durant els Carnavals de la República. Actualment, la cançó és coneguda arreu del territori català, ara bé, no tothom sap que la cançó té origen a la vila. La lletra de la peça escenifica la fi de les festes, per ser exacte ho fa envers el darrer dia. Aquest dia, Dimecres de Cendra, el rei Carnestoltes “mor”. I diu:

⁵ **Maqui**: Nom que rep el gegant de la vila creat l'any 2013. El gegant representa un “maqui”. Aquest és el nom per al qual es coneixien els guerrillers de l'organització antifrancista al nord del territori Català.

EL POBRE CARNESTOLTES

El po - bre Car - nes - tol - tes és un ho - me di - ver - tit, ens es -
cu - ra les but - za - ques i ens fa a - nar con - tents al lit.
No plo-reu no! No plo-reu no! Que el tor - na - rà i no - sal - tres no.

El pobre Carnestoltes
el deixaran ben rostit.
Fins un altre any, quan arribi,
tornarà ben eixerit.

Partitura recuperada de: <https://blocs.xtec.cat/ncreus/archives/1025>

La peça va ser arranjada l'any 2020 per Josep F. Balach.

Ball del gegant boig

L'any 1985 es va estrenar aquesta peça per acompanyar a la figura del gegant boig. La figura va ser creada per Ramon Rovira i consistia en un gegant amb cara de dimoni i uns braços llargs que es movien amb llibertat, simbolitzant així la bogeria que el seu nom representa. La seva vestimenta era negra i vermella. Malauradament, la figura va desaparèixer als anys 90 i mai s'ha recuperat.

Malgrat la desaparició de la figura, el vals que acompanyava el ball del gegant, compost per Carles Rovira l'any 1984 no s'ha perdut. La peça es recupera a la mostra de cultura popular (diumenge de Carnaval) per acompanyar el ball de figures convidades. L'any 2020 Jesús Badia va fer-ne l'adaptació per a formació àmplia.

Foc a la plaça

Aquest vals va ser creat per Pep Carrera i arranjat per ell mateix amb l'ajut de Jordi Fàbregas. Composta l'any 1984 i estrenada al Carnaval del 1985, aquesta peça acompanya a totes les figures de foc a ballar a la plaça. En el passat, la tarda de dimarts de Carnaval es dedicava al correfoc. Els carrers s'omplien de pólvora i acabaven l'acte amb una ballada conjunta a la plaça de la Verdura, on ballaven les figures de foc. Actualment, aquesta tradició s'ha perdut i l'encesa i ball de les figures de foc s'inclouen dins la mostra de cultura popular de diumenge a la tarda.

Ball del Maqui

Roger Andorrà va compondre la peça l'any 2013 amb l'objectiu d'oferir al nou gegant de la vila, el Maqui, una peça de lluïment. La creació del gegant va sorgir de la necessitat de tornar a crear un gegant que fos "del poble" on el seu ball convidés a tothom a saltar. Així doncs, dues sallentines van coreografiar el ball, compost per dues parts. La primera part de la peça és la part de lluïment. Composta per un ball pla, fa que el gegant balli al seu temps ternari. La segona part es tracta d'una corrandà ràpida. La mètrica és binària i convida a tothom a ballar amb el gegant. Cal fer referència que, en aquesta part del ball, el gegant encén tres coets que treuen una cortina d'espurnes que fa de paraigües de tots aquells que s'uneixen al ball.

Maquinant

El *Ball del Maqui* no és l'única peça dedicada a la figura. En el mateix 2013, Roger Andorrà va crear una segona peça pel gegant. El "*Maquinant*" és una peça més desenfrenada que demana la participació del públic mitjançant diversos jocs musicals com, per exemple, cridar MA - QUI - NANT!, en determinats moments de la peça. Cal fer referència que a partir del segon any de la seva creació, com a llei no escrita, es va acordar el següent: qualsevol rua que es realitzi per la vila, les xarangues hauran de tocar la cançó quan entrin al primer tram del carrer del Cós.

Embruixant

El pas doble compost per Roger Andorrà l'any 2018 es va crear per acompanyar a una nova figura: Joana La Negra. Aquesta geganta va ser creada per una entitat del poble -"Adona't - i vol fer homenatge a Jerònima Montanyola, coneguda com a Joana La Negra. Aquesta sallentina va ser acusada de bruixeria i va ser empresonada i jutjada a la vila l'any 1618. En conseqüència, va ser condemnada a morir i va ser penjada. Ara, aquesta figura vol fer honor a totes les dones que al segle XVII van ser acusades de bruixeria i posades a la forca.

Ball de naps i cols

Altra vegada, Roger Andorrà va ser l'encarregat de crear una nova peça dedicada al Carnaval de la seva vila. El *Ball de naps i cols* és una peça dissenyada pel divendres de Carnaval. Aquest dia es realitza la 69a, un acte exclusiu per dones on es realitza una cercavila per la vila i, en acabar, un sopar. L'acte s'enllaça amb el *cercatasques* i per donar el tret de sortida a aquest i marcar el "retrobarment d'homes i dones", es va creure adient musicalitzar-ho. En un inici, es ballava una dansa, la qual requeria que els sallentins i les sallentines fessin una rotllana per fer circular unes botes de vi dolç. El segon any, van decidir repartir naps i cols amb la idea que fossin intercanviats amb aquella persona amb la qual volies ballar. La dansa era lliure, simplement s'havia de seguir el ritme de vals-jota. La proposta no va tenir gaire èxit i, en l'actualitat, la cançó es fa servir el diumenge, durant la mostra de cultura popular, per acompanyar a la guita de foc.

Ball de nans

L'entitat "Gegants i Nans de Sallent" va incloure l'any 1982 cinc noves figures: l'any 1983 es van estrenar les figures dels avis catalans i el bufó i, l'any següent, en 1984 la parella de nans feudals. Montserrat Isern va ser l'encarregada de crear la melodia que acompanya la peça. Cal fer referència que és l'única peça, de totes les músiques del Carnaval de Sallent, creada per una dona. D'altra banda, pel que fa a la dansa, van ser els portadors originals els quals van dissenyar i crear la dansa.

Ball de dimonis

Josep Escudé va crear aquesta marxa l'any 1984. Estrenada al Carnaval del 85, no va ser dissenyada per cap objectiu, simplement és una peça composta per ser tocada durant el correfoc. S'anomena ball "de dimonis" perquè durant el correfoc alguns membres de l'entitat semblen aquests personatges, ja que van tapats amb una capa que té banyes, com un dimoni.

Cal fer referència que, dos anys després de la seva estrena, va arribar una gran anècdota que actualment encara fa ressò pel poble: Un dimoni, durant el ball, es va cremar el cul a causa d'una pólvora en una errònia posició.

Ball de bruixes

Aquesta marxa - pas doble va ser creat per Josep Escudé, com el *Ball de dimonis*. Estrenada també al Carnaval de 1985, originalment la dansa era ballada íntegrament per homes. La dansa és ballada pel conjunt de bruixes, unes figures-disfresses que són representades de la següent manera: una capa blava, camisa de ratlles, barret de palla, una màscara i una escombra de la qual sorgeixen coets d'espurnes de foc. Amb el pas dels anys, la quantitat de dones encarregades de ballar la dansa ha augmentat amb esqueix fins al punt que, actualment, només són les dones qui són portadores de la vestimenta. Roger Giménez va fer l'adaptació pel concert *Les músiques del Carnaval de Sallent*.

Pel que fa a les músiques del Carnaval, cal fer referència que totes aquestes peces estan arranades per mestres de l'escola municipal de música de Sallent "Cal Moliner". Aquests arranjaments van ser creats pel concert *Les músiques del Carnaval de Sallent* i estan fets per poder tocar les peces amb una formació més àmplia que l'original, formada per: Violins, violes, violoncel·ls, contrabaix, baix elèctric, clarinets, trompetes, saxòfons, trombons, piano, acordió i percussió. Durant la festivitat, però, les músiques són tocades per xaranguers (agrupació per la qual estan compostes la majoria de peces) i bandes (composta pels instruments mencionats anteriorment, en excepció dels instruments de corda). Aquesta composició és la que forma la gravació de l'àlbum que porta el mateix nom i sobre les quals, més endavant, es fa una proposta didàctica de treball.

4.4.2 Les Enramades

Seguint el calendari, en segon lloc, trobem les Enramades. Aquesta festivitat és molt antiga, hi ha documentació que justifica que al segle XIII ja es realitzava. El seu origen ve de la voluntat de guarnir els carrers per a la processó de Corpus. Els carrers s'omplien de colors i olors, ja que la decoració es feia amb flors i plantes. Actualment, però, la festa ha perdut aquest esperit catòlic i s'ha modernitzat. Durant els dies que comprenen el període de la festa, de dijous de Corpus al dilluns següent, el poble s'obre per rebre molt turistes que venen a visitar els seus carrers engalanats. A més a més, s'ha convertit en tradició centrar cada carrer en una temàtica en concret. Durant els dies de la festa, però, la música també és present i ens trobem amb les següents:

Toc d'enramada

Aquesta peça creada per Roger Andorrà l'any 2016 es va compondre amb l'objectiu de posar música a l'acte inicial de la festa: La inauguració dels carrers. Durant la peça, hi ha una breu pausa on l'alcalde menciona la següent frase: “- *Gràcies als veïns i enramadors de la nostra vila i seguint la tradició que hem heretat, aquest carrer queda inaugurat*”. La primera part de la peça, majestuosa, correspon a un ball pla modern on l'esbart Vila de sallent, fa una dansa coreografiada per Núria Hontecillas. La segona part, és un passacarrer. En aquesta part de la peça, el carrer ja ha quedat inaugurat i els membres de l'esbart, juntament amb els músics el creuen, convidant així als vilatans a passar.

Les balladetes de Sallent

Aquesta és la música que acompanya una dansa tradicional sallentina, les balladetes. Es desconeix l'origen de la peça, però Jordi Fàbregas va ser l'encarregat d'escriure'n la partitura i arranjar-la per a banda. La peça està composta per dues parts: un inici que esdevé un ball pla i una segona part més ràpida corresponent a una corrandà. Aquesta dansa es realitza el darrer dia de la festa, el dilluns i la ballen els infants d'I5, 2n i 5è de primària de les dues escoles del poble, La Vedruna i el Torres Amat.

Durant l'acte, es realitza diverses passades de la dansa, ballada cada vegada per un grup diferent. Ara bé, la penúltima ballada és realitzada pels gegantons de la vila, en Guillem

i l'Eulàlia i la darrera ballada és conjunta (gegantons, infants i públic que s'animi a ballar). Cal fer referència que aquesta melodia s'associa als gegantons i, quan han de ballar per algun acte fan ús de la peça.

Per donar la benvinguda als balladors a la plaça, Roger Andorrà l'any 2012 va crear una corrandà d'entrada. Aquesta és tocada pels músics en l'inici de l'acte i cada vegada que hi ha canvi de balladors. Tot això per donar-los la benvinguda i deixar temps per situar-se i poder començar el ball.

4.4.3 La Festa Major

Finalment, seguint el calendari, arribem a la Festa Major. Sallent celebra la seva Festa Major el cap de setmana previ a la Diada de Catalunya, és a dir, a l'11 de setembre. En paral·lel, l'any 2014 va néixer La Fumera. El poder popular va fer que un grup de sallentins creessin aquesta Festa Major Alternativa sorgida de la reivindicació i de la necessitat que la festa es visqués des del carrer, tot això, amb un element clau: la cohesió i intergeneracionalitat. Per fer-ho, durant la festa, la vila es divideix en tres sectors, apadrinats pel nom de les tres fàbriques: Fàbrica Vella, Bòbila i Culleres. Mitjançant aquestes colles es proposen activitats tant al matí com a la tarda i a la nit. Amb algunes de les activitats s'aconsegueixen punts que, en finalitzar la festa, es recompten i es proclama una colla guanyadora.

Ball de gegants

Els gegants de la vila de sallent són els reis, en Bernat l'Ermessenda i els fillols, Gaspar i Mariona. L'any 1981 Jordi Fàbregas va compondre la seva música. La peça està escrita per a cobla i fa una petita picada d'ullet a la sardana.

Ball de les treballadores

Com hem mencionat anteriorment, Sallent disposa d'una Festa Major Alternativa, La Fumera. Aquesta, disposa de les seves figures, anomenades *Treballadores*. Les treballadores són tres ninots que representen les empleades de les fàbriques que apadrinen el nom de cada colla. Així doncs, cada treballadora correspon a una fàbrica: La Lola és la treballadora de la colla de les culleres, en Salvador de la Bòbila i l'Aurora de la Fàbrica Vella.

La cançó és una *Troika*, un estil rus utilitzar per a danses amb el mateix nom. Aquestes danses tenen un caràcter enèrgic i, com mana la tradició, es balla amb grups de tres: dues dones i un home. De fet, el sexe de les treballadores correspon a aquesta dada.

Mostrades les principals festes de la vila i les seves respectives peces, es pot veure que Sallent és rica culturalment. Són el seu exemple les figures, gegants, danses i tradicions que componen el seu calendari. Com s'observa amb l'any de creació de cada una de les peces, en els darrers deu anys Sallent ha inclòs en el seu repertori moltes cançons novelles que amplien el seu repertori i obren nous horitzons, inspirant-se en diversos gèneres folklòrics, tradicionals i esporògens.

5. PRESENTACIÓ DELS RESULTATS: LA PROPOSTA DIDÀCTICA

5.1 ORIGEN I PLANTEJAMENT

Una vegada presentades les peces des del seu context historicosocial s'ha plantejat la proposta didàctica de cada una d'elles. La proposta neix a partir d'un treball d'audició de cada una de les peces. Després, es va seleccionar diversos elements que es poguessin treballar de cada una d'elles per, finalment, seleccionar-ne un grapat per treballar-los en una proposta d'activitat concreta. Aquests elements del llenguatge musical s'han seqüenciat en cada un dels nivells de l'Educació Primària, proposant dues activitats per nivell.

L'àlbum el componen onze peces i, en proposar dues peces per nivell, veiem com el nombre de propostes és dotze. Si es fes una activitat per peça en faltaria una. És per aquest motiu que hi ha una que es repeteix. *El ball de bruixes* té dues propostes diferents, una pel nivell de P2 (2n de primària) i una altra pel de P6 (6è de primària). A més a més, amb les propostes s'ha volgut treballar les diverses dimensions de l'educació musical que proposa el Currículum del Decret 175/2022 i els contextos pel mitjà es vehicula l'aprenentatge. S'ha fet una proposta que, en el conjunt del cicle, es treballen les tres dimensions i els cinc contextos en excepció d'un, el de la cançó. Partint del treball de l'audició i en concret amb les peces de l'àlbum seleccionat, només hi ha una peça que és una cançó i, per tant, l'única que es pot treballar a partir d'aquest mitjà.

5.2 ELEMENTS DE LLENGUATGE MUSICAL QUE ES TREBALLEN

A partir del treball d'audició s'ha seleccionat diversos elements de llenguatge musical que presenten les músiques del Carnaval de Sallent. Aquests són: la pulsació, l'estructura, el ritme, la mètrica, el timbre i el diàleg. A continuació s'observa un esquelet vinculant els elements escollits amb la peça (o peces) que es proposa treballar-lo. També es fa referència a quin nivell, d'educació primària, es planteja cada activitat.

Els elements seleccionats són els següents:

A. Pulsació a. Maquinant (P1)b. Ball de naps i cols (P3) B. Estructura a. Maquinant (P1)b. Tot a punt (P1)c. Ball de bruixes (P2)d. Ball de dimonis (P4)e. Ball de nans (P5)f. Foc a la plaça (P5) C. Diàleg i melodia a. El pobre carnestoltes (P3)b. Embruixant (P6)	D. Ritme a. Maquinant (P1)b. El gegant boig (P2)c. El pobre carnestoltes (P3)d. Foc a la plaça (P5)e. Ball de bruixes (P6) E. Mètrica a. El gegant boig (P2)b. Ball del Maqui (P4)c. Ball de naps i cols (P3) F. Timbre a. Ball del Maqui (P4)

A continuació, es fa referència al contingut de cada una d'aquestes propostes de manera desglossada. Mitjançant una graella, es pot observar un llistat de fileres que corresponen a les diverses activitats. Les columnes fan referència a diversos continguts: 1) nivell al qual s'adhereix l'activitat 2) número de la proposta 3) peça amb la qual es treballa 4) element del llenguatge musical que es treballa 5) dimensió de l'educació musical 6) context de l'educació musical a partir del qual s'arriba a l'element del llenguatge musical 7) breu descripció de la proposta d'activitat.

Es pot observar que hi ha activitats més curtes i concretes i d'altres que són llargues. En una futura planificació es poden plantejar com a sessions (complementant-les per treballar tots els contextos musicals i vetllant per un bon inici i final de sessió) o bé dividir-les en parts i proposar-les en diverses sessions. Es vol que el docent que les implanti a l'aula les pugui fer seves i agafar-ne aquelles parts que li interessa treballar o bé, inspirar-se amb alguna activitat.

Nivell	Número de la proposta	Peça	Element del llenguatge que treballem	Dimensió	Context	Com es treballarà?
1r	Proposta núm. 1	Maquinant	- Pulsació/ <i>Tempo</i> : accelerando - Ritme: - Estructura A,B i fraseig	Interpretació	- Pràctica instrumental - Dansa/moviment	Caminem seguint la pulsació i amb les mans percutir i cantar el “MA-QUI-NANT”
	Proposta núm. 2	Tot a punt	- Estructura	Escolta	- Audició - Dansa/moviment	Seguint el moviment descobrim les diverses parts de la peça i com s'enomenen
2n	Proposta núm. 3	Ball de bruixes	- Estructura ternària (AABCA)	Escolta	- Dansa/moviment	Ballem una adaptació del ball original que segueix les parts de l'estructura
	Proposta núm. 4	El gegant boig	- Ritme: - Mètrica ternària	Interpretació	- Audició - Creació	Fem una creació mitjançant cèl·lules de quatre temps i amb els ritmes de blanca i negra
3r	Proposta núm. 5	Ball de Naps i Cols	- Pulsació/ <i>Tempo</i> : accelerando i ritardando - Mètrica ternària	Escolta Interpretació	- Audició - Dansa/moviment	Moviment, inclosa una petita part de pràctica instrument, per percebre i seguir accelerando i el ritardando
	Proposta núm. 6	El pobre carnestoltes	- Ritme: - Diàleg: Resposta	Cançó	- Cançó - Creació	Fer una versió d'una cançó tradicional introduint els elements del llenguatge musical que treballem com a consignes d'aquesta creació

4t	Proposta núm. 7	Ball del Maqui	- Mètrica: binària i ternària - Timbre: corda, vent i percussió	Escolta	- Audició	Mitjançant la percussió corporal entendrem el canvi de mètrica binària i ternària.
	Proposta núm. 8	Ball de dimonis	- Estructura ternària (AA'BBACCAA'' CODA)	Escolta	- Creació - Dansa/moviment	Es crearà una dansa d'acord amb la peça. La dansa ha de seguir l'estructura de la peça i plantejar un moviment per cada una de les parts
5è	Proposta núm. 9	Ball de nans	- Estructura binària (AA'BBAA'B CODA)	Escolta	- Dansa/moviment	Ballem el ball original que segueix les parts de l'estructura
	Proposta núm. 10	Foc a la plaça	- Estructura ternària (intro ABABCC) - Ritme: 	Escolta Interpretació	- Dansa/moviment - Pràctica instrumental	Marcarem la pulsació amb el peu, així com el ritme de la melodia amb la mà, per refrescar la figura de la corxera amb punt i semicorxera,
6è	Proposta núm. 11	Ball de bruixes	- Ritme: (contratempo)	Interpretació	- Pràctica instrumental - Creació	Toquem el contratempo amb instruments de petita percussió a la part A de la peça. Pensar un acompanyament per la part B i C.
	Proposta núm. 12	Embruixant	- El diàleg - La melodia	Escolta	- Audició - Dansa/moviment	Mitjançant la manipulació de la partitura de la peça, entenem els diàlegs que sorgeixen en la melodia d'aquesta.

Per observar les fitxes d'activitat, amb una descripció més extensa de cada una de les propostes, vegeu els annexos, pàgines 34 - 48.

6. DISCUSSIÓ DELS RESULTATS

Una vegada exposada la fonamentació teòrica i la proposta didàctica pels diversos nivells, n'extraurem la relació. Com s'ha pogut llegir en aquest treball, Sallent és un poble amb una gran història. La seva proximitat amb el riu Llobregat ha estat clau per al seu desenvolupament econòmic i urbà. Des dels seus inicis, amb les poblacions preromàniques i fins a l'actualitat, Sallent ha anat teixint una àmplia xarxa cultural. Són el seu exemple les festes centenàries que s'hi celebren, especialment les Enramades, iniciades al segle XIII.

En el cas del present treball, s'ha fet èmfasi en un aspecte concret d'aquesta "cultura sallentina", les seves músiques, les bandes sonores que acompanyen les seves festivitats. Malgrat que la proposta didàctica s'hagi centrat només en una d'aquestes, en el Carnaval, ha estat imprescindible mostrar el gran bagatge folklòric-musical que té la vila. Ara bé, aquest va més enllà del que es mostra en aquest treball, ja que s'ha seleccionat un recull de peces de cada una de les festivitats amb la finalitat de destacar-ne les més rellevants. Per exemple, la vila disposa d'un musical propi, El Retaule dels Embotits, creat l'any 2009 per Joan Camprubí. Té cançons pròpies i diàlegs que expressen el conflicte que hi va haver a la vila durant la guerra de Successió a través del drama de dos amants. Aquest es posa en escena per les Enramades i el fa possible la coral i entitat del poble *La nova harmonia*.

Tornant a les músiques de la vila mencionades en el treball, podem observar un fet curiós. La majoria de peces conegudes actualment són nascudes a partir del tercer terç del segle XX. Aquest fet concorda amb el que Ayats (2004) anomena en el seu article a la revista *Transcultural de Música*. Coincidint amb la fi de la dictadura franquista, arreu del territori català, es va voler reactivar la vida al carrer i la represa de festes folklòriques. Concretament a Sallent, tres músics, Jordi Fàbregas, Josep Escudé i, posteriorment, Roger Andorrà en conjunt amb entitats locals, han estat la clau per al desenvolupament de les festes que identifiquen la vila, recuperant peces i partitures perdudes i creant-ne de noves.

Totes les peces han estat escrites al detall i fixant-se en la seva finalitat. Per exemple, el *Ball de les Treballadores* de La Fumera és una *Troika* russa, una dansa tradicional que es

ballava en trios: dues dones i un home. Actualment, les figures que ballen la peça són un conjunt de tres ninots formats per aquests sexes. Un altre indicador de l'origen de les peces és el seu caràcter, que en moltes ocasions ens acompanya a entendre el missatge de la peça. Són el cas de tots els pas dobles que trobem com, per exemple, l'*Embruixant* i el *Maquinant*, peces destinades als passacarrers o cercaviles.

Pel que fa a la proposta didàctica - i com hem anat repetint - ens hem centrat en un àlbum concret. Al febrer de l'any 2020 tot el poble es va reunir en un concert únic on, per primera vegada, es van posar sobre l'escenari una selecció de peces del Carnaval, per tal que els sallentins i les sallentines gaudissin de les seves músiques en directe i amb una bona qualitat sonora. Per fer el moment immortal en el temps, es va fer una gravació en directe del concert. Gràcies a aquesta gravació s'ha pogut fer el treball d'audició per seleccionar quins elements del llenguatge musical aporten cada una de les peces per tal de realitzar-ne la proposta didàctica.

La proposta és coherent i planteja una bona distribució dels elements del llenguatge musical a través dels diferents nivells. També, com es pot observar, s'ha aconseguit distribuir els diversos contextos musicals i dimensions a cada cicle, permetent que es puguin abordar tots. Ara bé, les activitats són concretes, però donen llibertat al o la mestra de música que les vulguin impartir a l'aula a adaptar-les. Amb les activitats s'ha volgut fer el mateix que Sallent ha fet amb el seu repertori folklòric, crear una pròpia identitat. Amb el treball s'han donat dos elements. D'una banda, amb la fonamentació teòrica s'ha donat ingredients sobre els gèneres musicals de les peces, així com el seu origen i el context de la vila. D'altra banda, en el marc pràctic s'ha donat una seqüenciació de les músiques a través dels diversos nivells de l'Educació Primària, amb una proposta concreta per treballar cada una de les peces. Aquestes activitats han estat plantejades, però es vol animar que els i les docents se les facin seves i les puguin adaptar a les seves necessitats.

Com a proposta de millora i, de cara a una futura proposta didàctica, es podria seguir treballant l'àlbum. Es pot fer tant com a eina transdisciplinar, emfatitzant en l'origen de cada peça o bé fer-ne propostes per a l'Educació Infantil.

7. CONCLUSIONS

En aquest treball s'ha pogut llegir dotze propostes per a poder dur-les a terme en una aula de primària. A partir de la selecció i discriminació d'elements del llenguatge musical de cada peça, la proposta didàctica plantejada mostra l'ampli ventall de possibilitats que la música tradicional proporciona a l'aula de música i a l'escola. Partint d'aquesta idea, aniré desenvolupant els motius per justificar-la, tot recuperant els objectius que s'han plantejat a l'inici del document.

La música tradicional és una aliada clau a l'aula de música. Amb la proposta didàctica que s'ha plantejat s'ha mostrat la varietat d'elements del llenguatge musical que podem treballar. Després d'haver analitzat les peces de l'àlbum, m'he adonat que la música tradicional és un molt bon mitjà per al treball de les estructures. Moltes peces estan dividides en estructures binàries o ternàries que repeteixen els seus motius diverses vegades. A l'hora de fer la discriminació i generar un esbòs de la proposta didàctica, em vaig adonar que gairebé totes les propostes es plantejaven des del treball de l'estructura, malgrat que aquest no era un objectiu. Així doncs, va ser necessari reestructurar la proposta i, finalment, la meitat de les propostes plantegen un treball d'estructura directe. Altrament, de forma indirecta, totes les peces plantegen un treball d'estructura, encara que aquest només sigui intel·lectualitzat i comprès pel docent i els infants el treballin de manera sensorial, sense haver de verbalitzar ni anomenar què està passant. Amb aquesta premissa cal justificar que, en la música tradicional, l'estructura és un element inevitable de treballar.

Pel que fa a aquesta proposta, es va posar com a objectiu permetre treballar els diferents contextos musicals amb les seves activitats. En partir d'un àlbum i d'una gravació en directe, hauria estat molt fàcil plantejar-la des del treball de l'audició. Com a reptes personal, així com per estar fidel al currículum, donar resposta a una programació real d'un centre i donar idees a docents i estudiants de l'àrea de música, s'ha plantejat una proposta que permet abordar les peces des dels diferents contextos musicals. En un inici, es volia plantejar que cada nivell pogués treballar-los tots, però no ha estat factible, ja que ha resultat inviable. Per nivell s'han plantejat dues peces i a través d'una sola activitat per peça no ha estat

factible. Per donar resposta a aquest problema s'ha decidit abordar tots els contextos musicals a cada cicle. La majoria d'activitats són adaptables als dos nivells de cada cicle. Per això, si es volguessin abordar tots els contextos a cada nivell, es podrien recuperar i adaptar, si s'escauen, les activitats. A la pràctica, no s'ha aconseguit abordar tots els contextos. El context musical "cançó" només es treballa a segon cicle per mitjà de la peça *El pobre carnestoltes*, una peça que parteix d'una cançó - té lletra - i és per això que permet treballar-la. De cara a una programació i si es volguessin seguir tots els contextos musicals amb detall, s'hauria de buscar una cançó que s'adeqüi a l'element del llenguatge musical que s'aborden amb les peces plantejades als altres nivells. Una altra opció és agafar la mateixa cançó i adaptar l'activitat o plantejar-ne una de nova adequada al nivell on s'impartirà.

Per tal de justificar l'origen de les peces i entendre la seva composició, s'ha mostrat l'origen de cada un dels gèneres musicals que componen les peces. Amb la idea d'apropar les músiques de la vila de Sallent a professionals del món de l'educació s'ha pres necessari incloure, en la fonamentació teòrica, un breu resum de l'origen i elements de cada gènere. Aquest ha estat introduït amb la finalitat que, en una futura posada en pràctica a l'escola, el mestre que decideixi incloure aquestes peces a l'aula pugui comentar una breu anècdota de cada gènere, així com ajudar al disseny d'alguna activitat. És per aquesta raó anecdòtica que també s'ha mostrat un recull de l'origen de cada peça de les músiques de Sallent.

Partint del vessant social que s'ha mostrat en la primera part del treball, queda a l'aire un munt de possibilitats transversals que dona la música tradicional a l'escola. En aquest cas s'ha concretat el treball del municipi de Sallent, mostrant les seves festes i músiques, però també hi ha el treball i la presentació dels diversos gèneres musicals que no només formen les músiques de la vila, sinó que també farceixen la majoria de peces folklòriques del territori. En aquest document, s'ha observat el treball exhaustiu d'una vila, però animo a tothom qui li interessi les tradicions i festivitats dels pobles d'arreu que investigui. A més a més, aquells que es dediquen al món de l'educació els animo a proposar activitats i, si el centre hi creu, en proposar activitats transdisciplinàries que relacionin, sobretot, l'àrea del coneixement del medi social, natural i cultural amb la música.

A tall de conclusió, m'agradaria fer referència a la motivació inicial per crear aquesta proposta. De manera intrínseca, volia que el meu darrer treball del grau em permetés relacionar la docència amb la música, ja que són les meves dues formacions. A més a més, com a estudiant de la menció de música i futura especialista, volia crear quelcom que em permetés recuperar-ho en un futur. Les peces del Carnaval de Sallent m'han acompanyat des de fa molts anys. D'ençà que jo era estudiant de primària que les toco amb la trompeta i fa més de deu anys que participo en les cercaviles. Així doncs, em va semblar idoni escollir aquestes cançons per tal de realitzar-ne la proposta didàctica. El que més m'ha sorprès és el fet que no coneixia l'origen dels gèneres musicals ni moltes de les anècdotes que he descobert gràcies a fer-ne la investigació. Ara em sento amb la missió de poder transmetre aquesta informació a les pròximes generacions. Segurament, no treballaré a l'escola de la meua vila, Sallent, però puc presentar la proposta a l'escola o bé, al dia de demà, quan volti d'escola en escola, podré apropar la meua vila als meus futurs alumnes. A més a més, em sentiré amb el deute de descobrir el folklore i les músiques de les diverses poblacions on treballaré. Em podré nodrir del seu coneixement i seguir creixent en el món de la cultura, que sembla que cada vegada té un futur més difós. L'escola ha de ser un agent clau per no oblidar les tradicions i transmetre-les a les futures generacions. Com a docents, sobretot els de l'àrea de música, hem de vetllar perquè les tradicions comptin amb les generacions més joves per tal d'assegurar-ne el relleu.

8. BIBLIOGRAFIA

Ajuntament de Sallent, (s.d). Sallent. [Data de consulta: 26 de Novembre de 2023]
Recuperat de: <https://www.sallent.cat/2-sallent/informacio-del-municipi>

Ayats, J. (2004). Los grupos de Música Tradicional en Catalunya o la construcción de una identidad alternativa. Trans. Revista Transcultural de Música, núm. 8, p. 1-15. Recuperat de: <https://www.redalyc.org/pdf/822/82200810.pdf>

Bargalló, J. C., Herms, R. V. (1993). La Fonoteca de Música Tradicional com a eina per conservar i difondre el patrimoni etnomusical. Revista d'etnologia de Catalunya, 80-87.

Blanch, S., Pérez, E. i Silvente, J. (Març 2016). Com citar i referenciar en els textos acadèmics Compilació basada en la normativa APA. Recuperat de: https://ddd.uab.cat/pub/recdoc/2016/145881/citrefapa_a2016.pdf

Bricollé, D. (07/06/2016). Ball “Toc d’Enramada” de l’Esbart Vila de Sallent. *Regió*
Recuperat de:
<https://www.regio7.cat/videos/comarques/bages/2016/06/07/ball-toc-d-enramada-l-50001464.html>

Carnaval de Sallent (s.d). Músiques del Carnaval. Recuperat de:
<https://carnavalsallent.wixsite.com/carnavalsallent/m%C3%BAsiques>

Casellas, M. (18 d’agost del 2013). Presa de terra i Manifest Esporogen. Diari ara -
Núvol. Recuperat de:
<https://www.nuvol.com/musica/presa-de-terra-i-manifest-esporogen-10366>

Cortés Elía, M.A. i Escútia Fors, E (2019). *DANSES TRADICIONALS DEL BERGUEDA Recull històric, musical i coreogràfic Volum 1*. DOI: 978-84-16623-48-8.
Recuperat de:
<https://www.dinsic.com/download/10440>

Gegants i Nans de Sallent (s.d). *Gegantons de sallent* . [Data de consulta: 16 de març de 2024]. Recuperat de:
<https://gegantcat.com/fitxa/gegantons-de-sallent>

Generalitat de Catalunya (2011). EL BAGES: Cançons, tonades i balls populars (#1). Barcelona: Fonoteca de música tradicional catalana.

Generalitat de Catalunya. XTEC - Xarxa Telemàtica Educativa de Catalunya (s.d). *Curriculum 175/2022*. Recuperat de:
<https://xtec.gencat.cat/ca/curriculum/primaria/curriculum-175-2022/>

González Martínez, P. (2014). El vals, hijo del romanticismo. FAMUS : Revista cultural de la Facultat de Música de la UANL. Recuperat de:
<http://rac.db.uanl.mx/id/eprint/2832/1/Famus9-0002.pdf>

La Fumera (s.d). *La Fumera, la festa*. [Data de consulta: 8 de març de 2024]. Recuperat de: <https://www.lafumera.cat/la-festa/>

López Pacheco, J. (2010). Unitat didàctica “danzas del mundo”. *EmásF*, 1 (5), 81-97. Recuperat de:
<https://dialnet.unirioja.es/descarga/articulo/3292163.pdf>

Martínez, O. (3 de maig del 2017). Definicion de marcha y tipos de marcha, blogger. Recuperat de:
<http://oscar0705martinez.blogspot.com/2017/05/definicion-de-marcha-y-tipos-de-marcha.html>

Marxa (s.d). Dins de l'*enciclopedia.cat*. Recuperat de:
<https://www.enciclopedia.cat/gran-enciclopedia-de-la-musica/marxa>

Pagán, V. (s.d). Un perfume de España... la zarzuela. Recuperat de:
<https://teatrodelazarzuela.mcu.es/es/quienes-somos/genero>

Recursos didàctics del bages i el moianès. (2024). Poblat ibèric del Cogulló [Data de consulta: 16 de març de 2024]. Recuperat de:

<http://edubages.cat/recursos/index.php/tipologies/llocs-d-interes-artistic-historic/104-cogullo>

Sánchez, K. Pasodoble. Enciclopedia Auñamendi [en línia], 2023. [Data de consulta: 26 de Novembre de 2023]. Disponible en:

<https://aunamendi.eusko-ikaskuntza.eus/es/pasodoble/ar-153634/>

Sanz Pérez, D. (s.d). *Les Gitanes de Sant Vicenç de Castellet. Origen del Ball de Gitanes*. Recuperat de: <https://www.lesgitanes.cat/histograveria.html>

Sebastián Sebastián, M. (2008). *Arxiu Municipal i Museu d'Història de Sallent* (Treball de Fi de Grau). Universitat Politècnica de Catalunya. Recuperat de:

<https://upcommons.upc.edu/bitstream/handle/2099.1/5201/Resum%20projecte.pdf>

9. ANNEXES

9.1 ENLLAÇ A LES PARTITURES

En la següent etiqueta trobareu un recull de les partitures de totes les peces que hem fet referència durant aquest treball. [Les músiques de Sallent](#)

9.2 FITXES D'ACTIVITATS DE LES PROPOSTES

9.2.1 Proposta 1: Maquinant

Peça: Maquinant	Nivell: P1 Altres nivells possibles: 2n cicle d'EP
Context musical que es vehicula en l'activitat: - Pràctica instrumental - Moviment/Dansa	Dimensió de la competència musical: - Interpretació
Elements del llenguatge musical que es treballa: - Pulsació/<i>Tempo</i>: <i>accelerando</i> - Ritme: - Estructura A,B i fraseig	
(Activitat prèvia) Els infants inicien la sessió on es fa aquesta activitat amb un petit joc: Amb una cançó que els infants coneguin (preferiblement tradicional), es jugarà amb els canvis de temps d'aquesta. A partir de la imitació i l'exemple de la docent, els infants cantaran una cançó amb diversos <i>tempos</i>. Dins del joc també es proposa introduir el treball de l'<i>accelerando</i> i el <i>ritardando</i>. Descripció de l'activitat: Els infants inicien l'activitat amb l'audició de la peça. Per fer-ho, la docent els anima a moure's per l'espai seguint "el ritme de la música". Per aquesta part de l'activitat es treballarà la peça fins al minut 1:05. En finalitzar l'escolta, es fa un breu <i>feedback</i> de què ha passat i assenyala a 3/4 infants que mostrin el que han fet. Els infants escollits no han de ser seleccionats a l'atzar, sinó que han de ser infants que segueixen la pulsació de manera correcta. Seguidament, es fa una segona escolta on tot el grup-classe es posa en forma de rotllana. Junts, seguint la pulsació es farà una petit moviment coreografiat que ajuda a entendre, de manera sensorial, l'estructura de la peça i el fraseig: - Primera frase A: Tots, en rotllana, caminem sentit antihorari. - Segona frase A: Tots, en rotllana, caminem sentit horari. - Primera frase B: Tots, en rotllana, caminem sentit antihorari. - Segona frase B: Tots, en rotllana, caminem sentit horari.	

Una vegada finalitzada l'escolta amb el moviment es demana als infants si algú ha sentit una paraula que el públic diu. Aquesta és, maquinant. Es posa la part A de la peça per aquells infants que no s'hi hagin fixat. Seguidament, la mestra sola segueix la pulsació amb els peus i, quan arriba el "ma - qui - nant", motiu melòdic que equival a tres negres. El percudeix amb les mans, coincidint així la pulsació amb el ritme. Verbalitza aquesta coincidència i busca, mitjançant preguntes, que els infants anomenin el nom de la figura rítmica, la negra. Una vegada han vist la relació es presenta una imatge per acabar de consolidar la relació (adjuntada al material).

Seguidament, queda treballar la part restant de la peça. La treballarem del minut 1:05 al minut 2:08. En aquest punt, la melodia es repeteix, però amb una petita variació. Es verbalitza aquest fet als infants i es posa l'audició. En finalitzar, es demana als infants què ha passat. El cas ideal seria que ells diguin que la peça va més ràpida i més lenta. Per acabar l'activitat, es torna a reproduir tota l'audició movent-nos per l'espai. Per imitació, els infants caminaran seguint la pulsació i se'ls avisarà quan aquesta s'enredereixi o s'acceleri. A l'arribada del maquinant, picaran amb les mans el ritme.

Observacions:

- L'execució de l'activitat prèvia es podria fer a través de l'audició i el moviment. En comptes de treballar els canvis de pulsació a través de la cançó també es pot fer a través de l'audició i el moviment. Exemple: La docent toca una melodia amb el piano i els infants la segueixen amb moviment.
- Els canvis de tempo han de ser molt exagerats perquè els infants ho entenguin i puguin adonar-se de la relació i diferència.
- La situació ideal per executar aquesta activitat és dins una situació d'aprenentatge que permeti descobrir la negra i el silenci de negra.
- S'adjunta un musicograma de la peça perquè si es vol aprofundir en el treball d'aquesta o bé, proposar-la en un altre nivell.

Objectius:

- Percebre la pulsació mitjançant el moviment i la percussió corporal per tal que els infants entenguin que aquesta es pot accelerar i enrederir.

Material:

- Ma-qui-nant RITME.pdf
- MUSICOGRAMA MAQUI...

9.2.2 Proposta 2: Tot a punt

Peça: Tot a punt	Nivell: P1 Altres nivells possibles: P2
Context musical que es vehicula en l'activitat: - Audició - Moviment/Dansa	Dimensió de la competència musical: - Escolta
Elements del llenguatge musical que es treballa: - Estructura	
Descripció de l'activitat: La mestra inicia l'activitat despertant breument el cos. Aleshores reproduceix una vegada la peça i l'acompanya	

amb un moviment. Per a cada part li posarà un moviment diferent. Els infants la imitaran. Els moviments són els següents:

Introducció: Amb el ritme de la música i amb les mans fent-les girar com si caragoléssim una bombeta. L'última nota aixequem els braços amunt fent el mateix moviment amb les mans, les notes descendents del final les fem alternant els braços, pujant-los i baixant.

A: Caminar "com un soldat" seguint la pulsació, movent-nos per l'espai.

Pont: Ens quedem quietes a l'espai, però a l'inici de cada frase obrim els braços i els deixem quietes als costats.

B: Balanceig de costat a costat amb els braços a la cintura.

B: Balanceig de costat a costat amb els braços a la cintura.

C: Ens movem per l'espai saludant, la primera frase amb una mà dreta i la segona amb l'esquerra

C': Ens movem per l'espai saludant amb les dues mans.

En finalitzar la peça es farà una reestructuració de què ha passat. S'espera que els infants anomenin les diverses parts, relacionant-les amb la música. Amb l'ajuda d'un petit esquema amb els dibuixos dels moviments a la pissarra estructurarem la peça en cinc dibuixos corresponents a les següents parts: Introducció - A - pont - B - C (ajuntarem les A, les B i les C per tal de simplificar). Aleshores demanarem als infants si totes les parts tenen la mateixa durada i es torna a fer una segona escolta amb els mateixos moviments. Amb aquesta escolta, veurem que els dibuixos corresponents a la introducció i al pont són els més petits. Aleshores assenyalarem el nom d'aquests. Finalment, per a les tres parts restants, explicarem breument com els músics anomenen a les parts d'una melodia. Direm que ho fan per ordre alfabètic i, amb l'ajuda dels infants, posarem el nom. Així doncs, tindrem apuntat a la pissarra l'estructura completa (i simplificada) de l'obra.

Observacions:

- L'activitat està pensada per ser feta dins una situació d'aprenentatge en què es treballi l'estructura. Es pot fer servir per presentar de manera sensorial l'estructura.
- Si es creu convenient i/o repetitiu, es podria separar les A, les B i les C i buscar uns altres moviments. Ara bé, l'activitat i intel·lectualitzar el contingut

Objectius:

- Anomenar les diverses parts d'una peça, mitjançant el moviment, per entendre la notació d'estructura a la música.

Material:

9.2.3 Proposta 3: Ball de bruixes

Peça: Ball de bruixes	Nivell: P2 Altres nivells possibles: Segon cicle
Context musical que es vehicula en l'activitat: - Dansa	Dimensió de la competència musical: - Escolta
Elements del llenguatge musical que es treballa: - Estructura ternària (AABCA)	

Descripció de l'activitat: Es presenta als infants la dansa mencionant-los que a continuació ballaran. A la primera escolta, es demana als infants que es fixin en els moviments que fa la mestra. A continuació, s'ensenyarà els diversos moviments als infants, per acabar ballant conjuntament la dansa. Una vegada s'hagi ballat, es fa recompte dels diversos moviments que hem fet i la seva relació amb la música. Amb l'ajuda del dibuix dels moviments a la pissarra crearem una mena de musicograma que ens ajudarà a veure gràficament l'estructura. Finalment, anomenarem les diverses parts amb lletres i verbalitzarem que la música està composta per tres parts, tres melodies diferent i això, els músics, en diem estructura ternària.	
Observacions: - Per ensenyar la dansa s'anima al fet que primer la balli la mestra i, a l'hora d'ensenyar-la, fer-ho amb efecte mirall. - Depenent del nivell del grup es pot observar primer la dansa ballada per "les bruixes", identificar les parts i aleshores ballar-la	
Objectius: • Identificar les diverses parts de la peça, relacionant-les amb la dansa, per veure que la melodia està composta per una estructura ternària.	Material: * L'aula ha d'estar preparada, amb l'espai suficient, per ballar la dansa. En el vídeo, al minut 1:16, les dansaires canvien el moviment associat a la melodia A, però es proposa que en fer l'activitat se segueixi fent el mateix moviment que abans. Ball de bruixes.MP4

9.2.4 Proposta 4: El gegant boig

Peça: El gegant boig	Nivell: P2 Altres nivells possibles: No es contempla
Context musical que es vehicula en l'activitat: - Audició - Creació	Dimensió de la competència musical: - Interpretació
Elements del llenguatge musical que es treballa: - Ritme: - Mètrica ternària	

Descripció de l'activitat:

(Per aquesta activitat treballarem fins al minut 1:01 de l'audició)

Iniciarem l'activitat amb la primera escolta de l'audició. Per aquesta, tanquem els llums de l'aula i repartim als infants uns llums led (també es pot demanar que portin un lot de casa). Aleshores, tots alhora i seguint l'exemple de la docent, anirem balancejant el lot coincidint cada temps fort de la mètrica amb un costat. Començarem cap a la dreta. Obviarem la introducció, mentre aquesta soni ens quedarem quietes en l'espai. Aleshores, la mestra obrirà els llums i demanarà als infants que deixin els lots recollits en algun punt de l'aula. Seguidament, es demanarà als infants quins són els instruments que sonaven a la peça. Amb l'excusa de comprovar-ho, es farà una segona escolta. Una vegada finalitzada aquesta i fent-ne algun comentari anecdòtic, la mestra cantarà la melodia de la part A marcant el temps fort amb el peu i fent-ne un balanceig (com havien fet amb el lot). Aleshores es demanarà si, en la melodia, hi ha alguna nota que sigui més llarga que les altres. Amb aquest fet, es presentarà la blanca (ideal si tenir un cartell amb la figura rítmica) i exposarem la relació que té amb la negra (la blanca és el doble i, per tant, té dues pulsacions). Aleshores, amb aquests dos elements es farà una petita creació mitjançant cèl·lules de quatre temps i amb els ritmes de blanca i negra. Es dividirà el grup-classe en grups de tres i es donarà un cartell que marqui les quatre pulsacions i cartellots que tinguin les figures rítmiques (vegeu material).

Aleshores, amb instruments de placa (idealment metal·lòfons per la durada de la blanca) els infants tocaran la seva petita creació de quatre pulsacions. Per fer-ho cada infant tocarà una nota diferent. Si el xilòfon disposa de les notes, seria ideal que es toqués l'acord de Sol M amb el següent ordre: Re, Si, Sol. D'aquesta manera els infants no quedarien tan junts. Si els instruments de placa no disposessin de l'octava, es pot plantejar fer-ho amb el Do, el Sol i el Do d'una octava més aguda.

Observacions:

- Seria idoni introduir l'activitat dins una situació d'aprenentatge en què es treballi la blanca.
- Malgrat que la cançó segueixi una cèl·lula ternària la creació la farem amb cèl·lules de quatre pulsacions, ja que resulta més natural i fàcil pels infants.
- Si el nivell dels infants ho permet, es pot proposar fer una creació de dos compassos, és a dir, de vuit pulsacions.

Objectius:

- Identificar les figures rítmiques que componen la part A de la peça mitjançant el moviment per tal de realitzar una petita creació amb instruments de placa.

Material:

- Lot o llum led
- Instruments de placa
- MATERIAL BALL ...
- Fragment - El gegant...

9.2.5 Proposta 5: Ball de naps i cols

Peça: Ball de naps i cols	Nivell: P3 Altres nivells possibles: P4 i 1r cicle
Context musical que es vehicula en l'activitat: - Audició - Dansa/moviment	Dimensió de la competència musical: - Escolta - Interpretació
Elements del llenguatge musical que es treballa: - Pulsació/<i>Tempo</i>: <i>accelerando</i> i <i>ritardando</i> - Mètrica ternària	

Descripció de l'activitat:

Per començar l'activitat la mestra presenta dues verdures: un nap i una col. Primer de tot demana si algun infant reconeix alguna de les verdures i, si no, les anomena la docent. Seguidament, reproduïx la cançó i, alhora, comença a animar als infants a què es vagin passant el nap i la col. En aquesta escolta, la mestra vetllarà perquè les dues verdures vagin al ritme de la pulsació, coincidint cada canvi amb un temps fort de la mètrica (la mètrica és ternària). En finalitzar l'escolta, anomenarà el nom de la peça i farà referència a l'origen d'aquesta i al motiu pel qual han fet ús del material. Seguidament, parlarà amb més exhaustivitat sobre què ha passat i si tota l'estona la música va igual de "ràpida". Si és necessari, en aquest punt es tornarà a reproduir l'audició. Una vegada els infants hagin comprès el que ha passat, es proposarà si un parell o tres, junt amb la mestra, es veuen capaços de tocar les xinxines a cada cop tònic de la mètrica. Així doncs, caldrà anar alerta quan la música s'enredereixi o bé s'acceleri. La resta del grup-classe acompanyarà la música amb el moviment, però aquesta vegada ho faran per parelles i ballant seguint la mètrica, fent referència a l'origen de la peça. En finalitzar s'anomenarà amb propietat l'*accelerando* i el *ritardando*.

Observacions:

- Si es volgués fer una part d'interpretació i expandir la part de pràctica instrumental de la proposta, es podria dividir diversos instruments de petita percussió als infants. Una altra ampliació de l'activitat podria ser la següent: Un infant surt de director i avisa quan apareix l'*accelerando* i el *ritardando*.
- Si no s'aconsegueixen les verdures o es vol que el material duri més, es pot imprimir dues imatges de les verdures i plastificar-ho.

Objectius:

- Verbalitzar els termes *accelerando* i *ritardando* mitjançant la percepció de la pulsació a través del moviment.

Material:

- Nap
- Col
- Xinxines

9.2.6 Proposta 6: El pobre carnestoltes

Peça: El pobre carnestoltes	Nivell: 3r Altres nivells possibles: Primer cicle d'EP
Context musical que es vehicula en l'activitat: - Cançó - Creació	Dimensió de la competència musical: - Cançó
Elements del llenguatge musical que es treballa: - Estructura: introducció - Ritme: 	

Descripció de l'activitat:

Els infants inicien la proposta escoltant la peça. Seria interessant que els infants coneguessin la cançó per fer l'escolta més propera i introduir-la dient: "ara escoltareu una versió d'una cançó que coneixeu tots i totes" (aprofitant també per parlar breument sobre què vol dir una versió). Així doncs, els infants reconeixerien la lletra de la cançó i podrien entendre millor el concepte "versió". Aleshores, es realitza una segona escolta mencionant en els infants que escoltin què passa a l'inici, proposant una bateria de preguntes del tipus: "fixeu-vos bé en l'inici de la peça, quins instruments sonen? Comença directament amb la lletra? En quin moment s'introdueix el text?"... En aquesta escolta, no s'escoltarà tota la peça, només l'inici, ja que no ens interessa escoltar-la sencera. Aleshores acabem descobrint que el que s'escolta és una introducció (petita part d'algunes peces musicals que ens prepara a l'inici del tema).

Seguidament, es fa una tercera escolta, evitant la introducció. Amb aquesta descobrim que, en finalitzar cada frase, és palpable un ritme. Aquests, els infants l'haurien de poder desxifrar. El ritme és: ♪ ♪ ♪ . Si els infants no el desxifressin s'hauria de pensar una activitat prèvia per poder-los apropar i familiaritzar amb ell.

Recomanat per fer en una segona sessió, la proposta final amb el treball de la peça *El pobre carnestoltes* és una creació. Descoberta la introducció i descobert el ritme que acompanya el final de cada frase els infants, per grups, hauran de crear un acompanyament rítmic, de quatre pulsacions, que continguin els tres ritmes que han vist amb la peça. Ho faran sobre la cançó "Sol Solet". Per fer-ho, es facilita als infants unes cartolines amb els quatre temps marcats i diversos ritmes d'exemple. Si l'escola en disposa, pot facilitar fulls plastificats amb el ritme i el seu espai rítmic en una partitura. A l'apartat "material", s'ajunta una proposta. Per aquells grups amb més dificultat, també s'adjunten uns cartells retallables on hi ha les tres figures i la seva durada per, en comptes descriure-ho, fer la proposta enganxant els ritmes en el full amb les quatre pulsacions.

Finalment, els infants mostren els uns als altres la seva creació.

Observacions:

- Seria interessant treballar la cançó un parell de setmanes abans de fer la proposta per tal que aquesta sigui més beneficiosa. Altrament, els infants haurien de tenir assolits els ritmes de negra, blanca i dues corxeres.
- Es recomana que els grups siguin de 5-6 membres. La ràtio dels grups pot ser flexible amb relació al nombre d'infants del grup-classe o les seves necessitats. Si el/la docent ho veu necessari, es pot plantejar l'activitat com una creació grupal.

Objectius:

- Versionar una cançó tradicional d'acord amb les consignes treballades per tal de crear un petit acompanyament que inclou els ritmes de dues corxeres, negra i blanca en una cèl·lula de quatre pulsacions.

Material:

- Instruments de petita percussió
- MATERIAL EL POBRE CA...

9.2.7 Proposta 7: Ball del Maqui

Peça: Ball del Maqui	Nivell: P4 Altres nivells possibles: 3r cicle
Context musical que es vehicula en l'activitat: - Audició - Pràctica instrumental	Dimensió de la competència musical: - Escolta
Elements del llenguatge musical que es treballa: - Mètrica: binària i ternària - Timbre: corda, vent i percussió	
Descripció de l'activitat: Situarem als infants en una gran rotllana i seurem a terra amb les cames encreuades, el que es coneix vulgarment com “seure com els indis”. Per començar i escalfar el cos, la mestra mostrarà diversos exemples de percussió corporal que es poden fer en aquella posició per acabar fent-ne un de concret. Mitjançant una cèl·lula de sis pulsacions (dos compassos de 3/4), marcarà el primer temps del primer compàs al centre, a les cuixes i els dos darrers a la cuixa de l'infant de la dreta. Amb el segon compàs farà una cosa semblant. Marcarà el primer temps a les cuixes i els dos darrers ho farà a la cuixa de l'infant de la seva esquerra. Practicarem una mica i quan tots els infants ho hagin entès es reproduirà la peça fins al segon 0:55. En finalitzar es farà un petit feedback i es demanarà als infants quina família d'instruments és la que sona. Una vegada respost es demana als infants que estiguin atents i seguiran fent la mateixa percussió amb la part restant de la peça. En finalitzar aquesta segona escolta, farem èmfasi en el canvi que hi ha a partir del minut 1:52. Tornarem a percutir el ritme que fèiem i veurem si ens agrada. En finalitzar - i depenent de com vagi el debat - la mestra cantarà la part B de la melodia per veure si queda bé. Farem aquest treball a partir de les frases de la melodia i farem entendre als infants que quan acaba la frase la pulsació hauria de caure en el temps del “mig”, en les cuixes. Veurem que no. Aleshores demanem als infants com ho hauriem de fer. Finalment, s'ha de concloure en el fet que l'inici “comptem tres” i en la segona part, a partir de la pausa, comptem dos: un cop cau al mig i un cop al company de la dreta, un al mig i un al company de l'esquerra. Finalment, anomenarem el nom del fenomen, direm què és la mètrica ternària i què és la mètrica binària. L'activitat es pot complementar comentant i cercant quines cançons coneixen amb cada una de les mètriques o bé, pot ser la docent qui en proposi.	
Observacions: - En comptes de fer servir la percussió corporal es pot fer ús d'instruments de petita percussió. - En cantar frase per frase cal tallar la frase quan ens trobem un final íctic, ja que si no és molt complex comprendre el fenomen.	
Objectius: • Percutir a través de la percussió corporal els temps forts i fluixos de la mètrica per entendre el canvi d'aquesta a través de l'audició	Material: ■ Fragment 1 - Ball del Maqui.... ■ Fragment 2 - Ball del Maqui....

9.2.8 Proposta 8: Ball de dimonis

Peça: Ball de dimonis	Nivell: P4 Altres nivells possibles: P3
Context musical que es vehicula en l'activitat: - Creació - Dansa/moviment	Dimensió de la competència musical: - Escolta
Elements del llenguatge musical que es treballa: - Estructura ternària (AA'BBACCAA'' CODA)	
Descripció de l'activitat: Dividirem el grup-classe en grups de set o vuit infants. Seguidament, els donarem una sèrie de material: gomets i un full en brut. Amb aquest material, proposarem als infants el següent: A continuació, escoltarem una peça, el <i>Ball de dimonis</i> de Sallent i els proposarem que descobreixin l'estructura d'aquest. Els avisarem que és ternària, però que les parts es repeteixen. També els direm que demanarem que relacionin cada part amb un gomet diferent. Per tant, cada grup necessita tenir gomets de tres tipus diferents. Reproduïrem la peça diverses vegades per tal que puguin reconèixer l'estructura. En aquest punt és importantíssima l'observació del docent. Aleshores, de manera conjunta es posarà en comú les diverses propostes d'estructura i es donarà la resposta correcta. També anomenarem que el final és una coda i presentarem el símbol, demanarem a tots els grups que la dibuixin en el seu full. En aquest punt, si algun grup ha fallat a l'hora de proposar l'estructura i necessita un altre full i tornar a escriure-la es poden donar tres minuts perquè ho facin. L'excusa del treball de l'estructura dona resposta a l'activitat principal: crear-ne una dansa. Es recuperarà una anècdota de la peça i és que malgrat anomenar-se "ball" aquesta peça no té una dansa coreografiada. Aleshores, per grups, es demanarà als infants que creïn una dansa seguint l'estructura. Cal fer referència al fet de dues directrius clau a l'hora de dissenyar la dansa: hi ha d'haver un inici i el final ha de tenir una posició estàtica. Per tal que coincideixi amb l'estructura es tindrà en compte el canvi de moviment en la coreografia, així com que els moviments tinguin relació amb la melodia.	
Observacions: - S'entén que al nivell on se situa l'activitat els infants coneixen el concepte d'estructura i són capaços i capaces d'identificar-lo. En el cas contrari s'hauria de fer una activitat prèvia, guiant la descoberta de l'estructura. - Donem els colors de les tres parts de la peça per així facilitar als infants la tasca. - En aquest cas no farem èmfasi a l'A' ni a l'A''.	
Objectius: • Descobrir l'estructura del <i>Ball de dimonis</i> de Sallent per tal de crear-ne una dansa coreografiada que la segueixi.	Material: * L'aula ha d'estar preparada, amb l'espai suficient, per ballar la dansa. - Full - Gomets

9.2.9 Proposta 9: Ball de nans

Peça: Ball de nans	Nivell: P5 Altres nivells possibles: P6
Context musical que es vehicula en l'activitat: - Dansa/moviment	Dimensió de la competència musical: - Escolta
Elements del llenguatge musical que es treballa: - Estructura binària (AA'BBAA'B CODA)	
Descripció de l'activitat: En aquest cas, en comptes de descobrir l'estructura per tal d'identificar les parts de la dansa ho farem al revés: ballarem la dansa i a partir d'aquesta descobrirem l'estructura. Primer de tot es reproduirà un vídeo de la dansa completa als infants. Amb el recurs audiovisual, podem presentar el nom dels cinc nans i farem referència al bufó, el nan que volta sol. En aquest cas, farem la dansa amb grups de 4 i, per tant, obviarem aquesta figura. En cas que el grup no sigui múltiple de quatre es plantegen dues opcions: ballar amb algun grup de cinc, incloent el paper del nan bufó o bé adaptar la coreografia a un grup de 6. Aleshores seguirem a ensenyar la coreografia (aquest fet es pot allargar diverses sessions). Finalment, quan els infants coneguin bé la dansa se'ls demanarà quina estructura té. Mitjançant els grups pels quals ballaven, faran una proposta i, conjuntament, resoldrem la qüestió. Refrescarem el terme estructura binària.	
Observacions: - Si la dansa és molt complicada es pot fer una versió simplificant els moviments. - En el vídeo que s'adjunta es pot observar que l'audició és diferent, ja que en aquesta ocasió es va tocar la versió escrita per un grup de gralles i no una banda. - Treballarem sempre des del segon 0:14. - Per fer aquesta activitat és important que el/la docent aprengui la dansa.	
Objectius: • Ballar la dansa del <i>Ball de nans</i> de Sallent per tal de descobrir-ne l'estructura mitjançant la versió de la peça de l'any 2020	Material: * L'aula ha d'estar preparada, amb l'espai suficient, per ballar la dansa. - Vídeo de la dansa: Gegants de Sallent - Ball de...

9.2.10 Proposta 10: Foc a la plaça

Peça: Foc a la plaça	Nivell: P5 Altres nivells possibles: P4 o P6
Context musical que es vehicula en l'activitat: - Dansa/moviment - Pràctica instrumental	Dimensió de la competència musical: - Escolta - Interpretació
Elements del llenguatge musical que es treballa: - Estructura ternària (intro ABABCC) - Ritme: 	
Descripció de l'activitat: (Treballarem fins al minut 1:21) Primer de tot, per iniciar l'activitat, demanarem als infants que, per parelles o trios, escoltin la peça per tal de fer una proposta de la seva estructura. Es reproduirà el fragment diverses vegades i una vegada tots els grups hagin escrit la seva proposta es corregirà. S'anomenaran les parts A, B i C i refrescarem el tipus d'estructura: la ternària. Aleshores, la docent cantarà la part C de la melodia. Seguidament, demanarà a mig grup que l'ajudi i que marqui la pulsació amb el peu. Ho repetirem unes tres o quatre vegades. Alternant el grup d'infants que percuideix la pulsació amb el peu. Aleshores, sumarem un punt més de dificultat i farem que mig grup, amb dos dits, percuideixi el ritme de la melodia. Per tal que hi hagi un exemple, primer ho farà la docent. Ho repetirem dues vegades: primer ho farà un grup i després un altre. Aleshores, mig grup seguirà percutint la melodia amb els dits i la mà, però l'altre grup, marcarà la pulsació. Seguidament ho farem al revés. Per aquestes dues reproduccions, la melodia serà cantada a un ritme més lent. En aquest punt, la docent apuntarà a la pissarra 16 pulsacions (amb puntets sota el pentagrama o la pissarra que disposi l'aula) amb l'ajuda d'un infant, demanarà que vagi apuntant a la pissarra els cops que té la melodia que coincideixen amb la pulsació i quins no. Per fer-ho i ajudar-lo, serà la docent qui canti la peça encara més lenta del que estàvem fent fins ara. Per cantar-la, demana la col·laboració de la resta del grup-classe, ja que després d'haver-la escoltat tantes vegades potser algun infant ha interioritzat la melodia. A continuació, es demanarà als infants que ha passat. A la pissarra a cada pulsació hi hauria d'haver dos puntets, en excepció de la darrera, la número 16 que només n'hi ha d'haver un. Demanem als infants si són capaços de reconèixer quin ritme compon la melodia de la part C. El primer que segurament anomenaran serà el darrer, una negra. Aleshores, es demana si la resta de pulsacions estan compostes pel mateix ritme. Diran que sí i observem que per pulsació hi ha dues notes. Demanem als infants si coneixen alguna peça amb aquesta consigna i, segurament, anomenaran les dues corxeres. En aquest punt, es pot jugar perquè els infants s'adonin que el ritme que compon la melodia no són corxeres i presentarem la corxera amb punt i la semicorxera, veient que la primera nota de la parella és més llarga.	
Observacions: - S'entén que a P5 els infants ja tenen assolit el concepte d'estructura ternària. En cas contrari s'hauria de fer una activitat prèvia. - Seria ideal incloure l'activitat en una programació on s'estigués treballant la corxera amb punt i la semicorxera. - Pot resultar més fàcil anomenar TIM-RI a la corxera amb punt i semicorxera.	

Objectius: Percebre els diversos ritmes de la melodia a través del moviment per tal d'acompanyar-la mitjançant un moviment que s'adeqüi a aquesta.	Material: * L'aula ha d'estar preparada, amb l'espai suficient, per ballar la dansa. - Cartell amb la imatge de la corxera amb punt i la semicorxera. Fragment - Foc a la ...
---	--

9.2.11 Proposta 11: Ball de bruixes

Peça: Ball de bruixes	Nivell: P6 Altres nivells possibles: P5
Context musical que es vehicula en l'activitat: - Pràctica instrumental - Creació	Dimensió de la competència musical: Interpretació
Elements del llenguatge musical que es treballa: Ritme: 	
Descripció de l'activitat: (Treballarem del minut 1:04 fins al final) Avisem als infants que es reproduirà una audició. Aquesta correspon amb el <i>Ball de bruixes</i> de Sallent. Durant aquesta reproducció, demanarem als infants que individualment pensin quantes parts té la peça, és a dir, la seva estructura. Aleshores, reproduïrem l'inici de la peça, les quatre primeres A, donant la consigna que els infants es fixin en els cops que fan les segones trompetes, ja que n'hi ha que toquen la melodia. Reproduïrem dues vegades aquesta part, per tal que puguin escoltar bé els cops i, en una tercera escolta, demanarem que els intentin percutir amb dos dits i el palmell de la mà. Aleshores, com a docents, ens fixarem en aquells infants que ho fan correctament i els seleccionarem. Els farem posar dempeus davant del grup-classe i demanarem a la resta d'aquest que ens ajudin a marcar la pulsació. Tot el grup-classe marcaran la pulsació amb el peu. Ho faran una vegada amb l'audició de fons. Aleshores, ho tornaran a fer, però els infants seleccionats, percutiran els "cops" que fan les trompetes. Ho farem amb l'audició i aleshores la mestra cantarà la melodia de l'A. Ho reproduïrem unes vegades i ens centrarem en el que ha passat. Amb el diàleg, arribarem a la conclusió i descobrirem la figura del silenci de corxera i la corxera. Aleshores, crearem un petit acompanyament de percussió per a la melodia. La part A serà donada per la mestra i, amb caixes xineses, els infants que fins ara estaven percutint els contratemps ho tocaran amb l'instrument. Per la part B i la part C es demanarà als infants que decideixin quins ritmes volen usar. Ara bé, la mestra donarà els instruments: a la part B farem servir panderos i a la part C triangles. Finalment, tocarem l'acompanyament amb l'audició de fons.	
Observacions: - A l'apartat "material" s'adjunta el fragment de la peça amb el que treballarem. - Si no s'entén es proposa que la mestra canti la melodia A o bé, que faci un model.	

- Si no es disposa d'un instrument de percussió, dels que hem proposat, per a cada infant es poden incloure d'altres.	
Objectius: • Crear un acompanyament rítmic mitjançant el contratemps en la part A per acompanyar la peça <i>Ball de bruixes</i>.	Material: - Caixes xineses - Panderos - Triangles - Fragment_Ball de br...

9.2.12 Proposta 12: Embruixant

Peça: Embruixant	Nivell: P6 Altres nivells possibles: P5
Context musical que es vehicula en l'activitat: - Audició - Dansa/moviment	Dimensió de la competència musical: - Escolta
Elements del llenguatge musical que es treballa: - El diàleg - La melodia	
Descripció de l'activitat: Reproduïrem la peça <i>Embruixant</i>, però avisarem als infants que ho farem seguint una partitura convencional en comptes de fer-ho amb un musicograma com segurament havien fet). Per preparar-los, primer de tot ensenyarem la partitura, que estarà manipulada i amb colors marcats els punts clau del diàleg que es vulguin mencionar. A continuació, presentarem la partitura: compassos, compassos de silenci, els instruments... Com que treballarem amb el guió o “score” de la partitura, farem referència a quin instrument és cada un dels que apareix i al fet que la partitura s'ha de llegir en vertical i tots els instruments sonaran alhora. Seguidament, treballarem la partitura: reproduïrem l'audició i anirem assenyalant els diversos elements mentre aquesta estigui sonant. Aquests, estan assenyalats a la partitura manipulada que teniu a l'apartat “material”. Aleshores, emfatitzarem més amb cada una de les parts de la peça, fent comentaris i buscant el diàleg amb l'alumnat. Finalment, demanarem a voluntaris si volen assenyalar amb el dit la partitura i ajudar als companys a llegir-la. Com es pot veure la partitura manipulada mostra, d'una banda, amb una línia horitzontal la melodia i quins instruments la toquen. D'altra banda, marcat amb color mitjançant rectangles, es poden observar els diàlegs que sorgeixen i motius rítmico-melòdics que els diversos instruments es van repartint.	
Observacions: - La partitura manipulada s'hauria d'imprimir a DinA3. - Si tots els infants no poden veure en la mateixa reproducció la peça, es farà per grups. Perquè no es faci feixuc, la resta d'infants poden fer un musicograma que mostri l'estructura en 3D amb elements que hi hagi a l'aula com, per exemple, mocadors o pilotes de colors. - Els colors de la partitura manipulada segueixen l'estructura de la peça, a cada part canvia el color per si es vol aprofitar en una altra activitat. - S'adjunta la partitura original per si es vol imprimir i pintar aquesta, en comptes d'imprimir-la en color.	

Objectius: • Entendre els diferents diàlegs de la peça, mitjançant la manipulació de la partitura, per tal de sentir la peça més enllà de la melodia principal.	Material: - Embruixant - Partitu... - Embruixant - Partitu...
--	--

9.3 CERTIFICAT: Curs d'eines i recursos que t'ofereixen les biblioteques per fer el teu treball acadèmic [MO61817]

CERTIFICAT

Lladó Gómez, Cristina

ha superat satisfactòriament el curs virtual:

EINES I RECURSOS QUE T'OFEREIXEN LES BIBLIOTEQUES PER REALITZAR EL TEU TREBALL ACADEMIC [MO61817]

Durada del curs: 6:30 hores

Qualificació obtinguda: 9,00

Curs acadèmic 2023-2024

Certificat emès pel Servei de Biblioteques UAB en data 26 de maig 2024